

IQTISODIYOT SOHASIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING KORRELYATSION TAHLILI

Urokov Firdavs Ortikniyozovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Iqtisodiy tahlil va statistika kafedراسi assistenti

Azizjon Shoirjonovich Umurboyev

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Servis" fakulteti talabasi

Muxamadkulov Asror Mexrojdovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Servis" fakulteti talabasi

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: kompyuter, axborot xavfsizligi, axborot kommunikatsiya texnologiyalari, AKT servisi, internet, masofali servis, onlayn xizmat, korrelyatsiya.

Annotatsiya

Ushbu maqolada axborot kommunikatsiya texnologiyalari sohasida olib borilayotgan islohotlar natijasida iqtisodiyot tarmoqlarida internet xizmatlariga ulangan, internet xizmatlaridan keng ko'lamda foydalanayotgan korxonalar va ularning ushbu sohadagi faolliklarini tahlil qilingan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

KIRISH

So'nggi yillarda axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarining rivojlanishi hayotimizning ko'p sohalariga ta'sir ko'rsatdi. Barcha sohalarda raqamlashtirishning kirib kelishi, yuqori sur'atdagi taraqqiyot butun sanoatning rivojlanishida, ayniqsa, uzoq muddatli istiqbolimiz uchun katta rol o'ynaydi.

Ta'kidlash lozimki, dunyo mamlakatlari tajribasida ilmiy tadqiqotlar, IT texnologiyalar, startap g'oyalar, kompyuter savodxonligiga juda katta e'tibor beriladi. Faqatgina ilm-fan yutuqlari va yangi texnologiyalar orqali yuqori iqtisodiy o'sishga erishishimiz mumkin.

Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi islohotlarni muvaffaqiyatli yo'lga qo'yish, keyingi yillarda telekommunikatsiya tizimlari va axborot texnologiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan qator ishlar amalga oshirilib, soha ravnaqi ta'minlanmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bizga ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori asosida Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali 2018 yilda 2,4 million, 2019 yilda 5,8 million, 2020 yilda esa 9,8 milliondan ziyod xizmat ko'rsatilgan.

Joriy yil yakuniga qadar Yagona portaldagi elektron xizmatlar sonini 300 taga yetkazish ko'zda tutilgan. Shuningdek, internet foydalanuvchilari asosan mobil qurilmalardan foydalanishini inobatga olib, Yagona portalning mobil ilovasi ishlab chiqilib, undagi xizmatlar soni yil yakuniga qadar 100 taga yetkazilishi rejalashtirilgan.

Davlat xizmatlari markazi orqali davlat xizmatlarini taqdim etish maqsadida Yagona portalning alohida moduli ishlab chiqildi. Iqtisodiyotning barcha sohaslarida axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan onlayn ravishda foydalanish ko'lamini oxirgi yillarda juda yaxshi ko'rsatkichlarga ko'tarildi. Axborot kommunikatsiya sohasida bir qancha yangiliklar tufayli sohada aholiga ko'rsatiluvchi xizmatlar ni ham masofadan turib bajarish imkoniyatlari taqdim etilmoqda.

Ushbu maqolada korxonalar va tashkilotlarda internetga ulangan kompyuterlar soni (birlikda, Y) hamda internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi (% , X) orasidagi korrelyatsion bog'lanish o'rganildi.

O'rganish olib borish uchun statistik ma'lumotlarni O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika agentligining rasmiy saytiga (<https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/raqamli-iqtisodiyot>) murojaat etgan holda olindi[1].

Hududlar	Internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi, %, X	Korxonalar va tashkilotlarda Internetga ulangan kompyuterlar soni , birlikda, Y
Qoraqalpog'iston Respublikasi	18,9	23 958
Andijon	11,4	22 450
Buxoro	17,4	28 666
Jizzax	10,3	19 924
Qashqadaryo	14,0	27 573
Navoiy	25,3	21 025
Namangan	15,1	22 960
Samarqand	14,3	39 367
Surxondaryo	8,0	14 509
Sirdaryo	14,2	12 753
Toshkent	16,7	45 031
Farg'ona	15,7	32 638
Xorazm	21,6	20 297
Toshkent sh.	25,7	207 782

1- jadval. korxonalar va tashkilotlarda internetga ulangan kompyuterlar soni (birlikda, Y) hamda internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi (% , X)[2].

Ushbu statistik ma'lumotlarni tahlil qilish uchun Microsoft Excel dasturidan foydalanildi. r korrelyatsiya koeffitsiyenti omillarning orasidagi bog'liqlik darajasini ko'rsatuvchi koeffitsiyentdir. r^2 determinatsiya koeffitsiyenti regressiya tahlilining asosiy natijasidir. U erkli o'zgaruvchidan bashorat qilinadigan erksiz o'zgaruvchidagi dispersiyaning nisbati sifatida talqin qilinadi[3].

	Internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi, %	Korxonalar va tashkilotlarda Internetga ulangan kompyuterlar soni, birlikda
Internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi, %	1	
Korxonalar va tashkilotlarda Internetga ulangan kompyuterlar soni, birlikda	0,533908	1

2- jadval. korxonalar va tashkilotlarda internetga ulangan kompyuterlar soni (birlikda, Y) hamda internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi (% , X) orasidagi korrelyatsion bog'lanish, mualliflarning qayta ishlagan ma'lumoti.

XULOSA VA TAKLIFLAR

2-jadvalga ko'ra korrelyatsion bog'lanish $r=0,533908$ bo'lganligi uchun korxonalar va tashkilotlarda internetga ulangan kompyuterlar soni (birlikda, Y) hamda internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi (% , X) orasidagi korrelyatsion bog'lanish to'g'ri bog'langan hamda zichligi o'rtacha. Ushbu korrelyatsiya koeffitsiyentini ikkinchi darajaga ko'tarib, determinatsiya koeffitsiyentini topamiz. $r^2=0,285058$ ekanligidan korxonalar va tashkilotlarda internetga ulangan kompyuterlar soni (birlikda, Y) hamda internetga ulangan korxonalar va tashkilotlar ulushi (% ,

X) orasidagi o'zgarish tendensiyasini tavsif etadi.

Raqamli iqtisodiyot, yoki ma'lumotlar iqtisodiyoti, ma'lumot texnologiyalari va kompyuterli tizimlarni iqtisodiyotning muhim bir qismi sifatida o'z ichiga oladi. Bu, ma'lumotlar va ma'lumotlar analizining iqtisodiyotga ta'siri va uning barcha sohalarida ishlatilishi bilan bog'liq bo'lgan konseptlardan iborat. Raqamli iqtisodiyot, ma'lumotlar analizini, statistik analiz, ma'lumotlar tahlili va ma'lumotlar modeli qo'llanishini iqtisodiyotning turli sohalarida amalga oshiradi. Bu, korporativ moliyaviy tahlil, xaridorlar davranishini tahlil qilish, bozorda prognostika qilish, istiqbolni bashorat qilish va iqtisodiyotni boshqarishda ma'lumotlardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Raqamli iqtisodiyotning muhim vositalari arasida axborot texnologiyalari, ma'lumotlar bazalari, kengaytirilgan ma'lumotlar analitikasi, mexanik ta'lim modellari va ishlab chiqarishning avtomatlashtirilgan texnologiyalari kiritiladi.

Bu muhim iqtisodiyot sohasi, iqtisodiyotning nazorat qilish, sifatni yaxshilash, samaradorlikni oshirish va iqtisodiyotning zamonaviy tartibini tashkil etishga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyot,

iqtisodiyotning yangi imkoniyatlarini o'rgatadi va ma'lumotlar va texnologiyalar orqali rivojlanishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shodiev T.Sh. va boshqalar. Ekonometrika. –T.: TDIU, 2007. – 270 b.
2. Habibullayev I. Iqtisodiy matematik usullar va modellar: o'quv qo'llanma / O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. -Toshkent: "Tafakkur-Bo'stoni", 2012. 112 b.
3. www.stat.uz.
4. www.ziyonet.uz.